

Zinātnieku savienības padomē

LZS padomes kārtējā sēdē, ko vadīja prof. R.Garleja, apsprieda vairākus aktuālus jautājumus. Vislielākās domstarpības izraisīja saruna par augstskolu un zinātnes integrāciju.

Ir divas nostādnes:

- augstskolas un ZA institūtus apvienot "zem viena jumta";
- atstāt spēkā līdzšinējo kārtību (katra augstskola un katrs ZA institūts ir autonomi un neatkarīgi).

"Kopēja jumta" koncepciju aizstāvēja Jānis Kļava. Taču vairākums "nobalsoja" pret. Padome vienojās, ka galīgo integrācijas variantu pagaidām nav iespējams pieņemt un nolēma turpināt šī jautājuma izvērtēšanu, pirms tam to vispusīgi sagatavojot. Sakarā ar integrācijas koncepcijām izskanēja dažādas domas.

Jānis Kļava.

Augstskolu un zinātnes integrācijai jābūt nevis mākslīgai, bet gan dabiskai. (Laulības nevis aiz aprēķina, bet gan aiz mīlestības.) Integrācija jābūt kvalificētajiem zinātniekiem ienemt labāk atalgotās augstskolu profesoru un docentu vietas.

Juris Kalniņš.

Autonomijas barjeras liedz iespēju universitātes iekļūt pieredzējušiem zinātniekiem. Augstskolu rektorus vairāk interesē nevis mācībspēki, bet gan sava "privātpašuma" saglabāšana.

Juris Dzelme.

Vajag izmantot nevis vienu, bet gan dažādas integrācijas formas. Jārada iespēja sadzīvot dažādām sistēmām. Ja augstskolas tiks apvienotas ar ZA institūtiem, katrai iestādei būs jādod liela autonomija.

Jānis Graudonis.

Integrācija nekā nedos, ja tā būs noteikta ar likumu. Administratīvā kārtā integrēt faktiski nozīmē vienu pusi pakļaut otrai.

Ir vajadzīga nevis integrēšana, bet gan garīgā potenciāla sakļaušana. ZA institūti un augstskolas fakultātes varētu rīkot kopējus pasākumus.

Jānis Stradiņš.

Integrāciju nedrīkst realizēt administratīvā ceļā. Var izveidoties administratīvais monstros.

Zinātne var sekmīgi attīstīties tiklab ZA institūtos, kā arī augstskolās. Šāda divsistēmu zinātne pastāv ASV un Izraēlā.

Pretintegrācijas inerce pastāv gan ZA institūtos, gan augstskolās. Te sava nozīme arī tam, ka integrējamās organizācijas potenciālajā ziņā ne vienmēr ir līdzvērtīgas. Piemēram, Organiskās sintēzes institūts pēc zinātnieku sastāva ir spēcīgāks nekā visas republikas augstskolu ķīmijas fakultātes kopā ņemot.

Imants Gronskis.

ASV augstskolās dekāns dažkārt izpilda arī zinātniskās pētniecības institūta direktora pienākumus. Ari Zviedrijā viens izcilis organizators vienlaikus drīkst pārvaldīt augstskolu un zinātnisko iestādi pat tad, ja tās atrodas dažādos reģionos.

Pie mums šādi rīkoties neļauj daudzās pretrunas. Lauksaimniecības zinātniskās pētniecības institūti Latvijā pakļauti Lauksaimniecības ministrijai. Toties Lauksaimniecības universitāte ir izvēlējusies pilnīgas patstāvības ceļu.

Jāņem vērā arī psiholoģiskais faktors. Iekams pieņemt kādu noteiktu darbības modeli, sabiedrība tam iepriekš jāgatavo.

Vilnis Zariņš.

Pašlaik tautsaimniecībā ir iestājusies krīze. Nedod, Dievs, šādā brīdī pārkārtot zinātni.

Augstskolu autonomija pašlaik sevi attaisno. Tā darbojas kā aizsargmehānisms. Toties vēlāk šī autonomija var sekmēt negatīvas parādības - draugu būšanu, kukuļošānu u.tml.

Runājot par integrāciju, nedrīkst aizmirst, ka augstskolas ir arī kultūras centri.

Elmārs Grēns.

Ne visi izprot J.Kļavas piedāvātās koncepcijas jēgu. Tās būtība ir nojaukt barjeras starp augstskolām un ZA institūtiem. Lai tās nojauktu, vajadzīgs likuma spēks.

Gan augstskolās, gan ZA institūtos jānonāk līdz atklāto durvju atvēršanai. Tikai šādas atklātības apstākļos var radīt vajadzīgo konkurenci uz profesoru vietām. (Bet augstskolā profesors ir visa alfa un omega. Kāds profesors, tāda fakultāte.)

Ne velti, piemēram, Dānijā profesoru vidū ir liels konkurss, ko izvērtē starptautiskā žūrija.

Zinātnei nav vajadzīgi ar likumiem noteikti rāmji - Prokrusta gulta. Zinātnei vajag atklātību un veselīgu konkurenci.

Lai novērstu tirgus ekonomikas un gaidāmā bezdarba triecienus, zinātniekiem jābūtu savs aizsargmehānisms, jāizveido datu banka.

Sēdē savus priekšlikumus izteica profesors Edgars Melķis. Viņaprāt, republikas Augstākā Padome jautājumus izskata haotiski. Tai varētu palīdzēt Zinātnieku savienība, nosakot prioritātes, jautājumu risināšanas secību. Ekonomika, tieslietas un citas nozarēs zinātnieki varētu izstrādāt pamatproblēmu blokus. Iesaistoties valstij nozīmīgu jautājumu risināšanā, zinātnieki celtu arī savu prestižu un varbūt spētu kļūt par centrējo spēku, kas saliedē sašķēlušos tautu.

Oponenti profesoram iebilda, ka ir par maz noteikt Augstākajā Padomē izskatāmo jautājumu secību. Šiem jautājumiem jādod arī iestrāde. Taču sēdē neizdevās vienoties par to, kas šo darbu darīs. Vairums komisiju ir pajukušas, koordinatori kļuvuši neaktīvi. Acimredzot virsroku ņēmis vecais sociālistiskais princips: ejam visi kopā, neko nedarot. Bet, ja kāds tomēr kaut ko paveicis, tad darba uzvaras laurus grib plūkt visi. Tiesi tā, kā komunistu laikos, kad katru iegūto piena kilogramu par savu uzskatīja vienlaikus slaucēja, partorgs, proforgs, komsorgs un citi liekēži.

Padomes sēdē runāja arī par to, ka mūsu valstī joprojām nav atrisināta problēma par intelektuālā ipašuma aizsardzību. Pagaidām nav likuma par autortiesībām, par patentiem. Šāda situācija rada haosu.

Lai stāvokli normalizētu, vajadzētu atjaunot pirmskara likumu darbību. Nepieciešamības gadījumā šos likumus varētu koriģēt, lai tie atbilstu starptautiskajām prasībām. Ir jāsaprot, ka labāk ir dzīvot ar nepilnīgiem likumiem nekā vispār bez tiem.

Vēl padomes sēdē tika ierosināts izveidot zinātnieku biedrību vidējā posma skolās, kur strādā pussimts zinātnieku. Taču šī jautājuma izvērtēšana tika atlikta, jo nākamajai biedrībai vēl nebija izstrādāta sava programma un statūti.

V.Ļuta

Latvijas Vēstures institūta promocijas un habilitācijas padomes paziņojums

Latvijas Vēstures institūta promocijas un habilitācijas padome, pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru Padomes 1991.gada 4.oktobra 262.lēmumā apstiprināto "Nolikumu par zinātnisko grādu piešķiršanu" un Latvijas Zinātnes padomes 1991.gada 19.decembra lēmumu, ir tiesīga piešķirt Latvijas Republikas zinātniskos grādus Latvijas vēsturē (apakšnozares - Latvijas vēsture, arheoloģija, etnogrāfija): a) vēstures zinātņu doktors un b) vēstures zinātņu habilitētais doktors.

Saskaņā ar "Nolikumu..."

A. Doktora grāda (Dr.hist.) pretendents

1. Pirms zinātniskā grāda piešķiršanas jānokārto eksāmeni izvēlētajā nozarē.

2. Jāiesniedz promocijas padomei

- iesniegums;
- promocijas darbs, kas var būt publicēta monogrāfija, rakstu sērija vai disertācija, kuras galvenie rezultāti ir publicēti vai pieņemti publicēšanai;
- promocijas darba kopsavilkums latviešu valodā un divās svešvalodās;
- publikāciju saraksts;
- augstskolas diploma kopija;
- isa zinātniska biogrāfija.

Doktora darba galvenajiem rezultātiem jābūt publicētiem vai pieņemtiem publicēšanai zinātniskos izdevumos, kuros ir publikāciju iepriekšēja recenzēšana.

Pēc LVI padomes lēmuma doktora grāda pretendents tiek noteikti četri eksāmeni: viens svešvalodā (angļu vai vācu valodā) un trīs specialitātē.

Jautājumus par eksāmeniem padome konkrēti izlems pēc pretendentu iesniegumu saņemšanas.

B. Habilitētā doktora (Dr.habil.hist.) grāda pretendents habilitācijas padomei iesniedz

- iesniegumu;
- zinātniskos darbus, kas publicēti pēc doktora grāda iegūšanas;
- publicēto darbu kopsavilkumu latviešu valodā un divās svešvalodās;
- zinātņu doktora diploma kopiju;

- zinātnisko biogrāfiju.

C. Ārvalstis vai Latvijā pēc PSRS atestācijas sistēmas piešķirtie grādi var tikt pielīdzināti Latvijas Republikas zinātniskajiem grādiem. Šādas pielīdzināšanas tiesības ir Latvijas Vēstures institūta promocijas un habilitācijas padomei.

Pretendentiem, kas vēlas šādas pielīdzināšanas ceļā iegūt Latvijas Republikas zinātnisko grādu, padomei jāiesniedz

- iesniegums;
- esošo zinātnisko grādu apliecinājošs dokuments (diploma kopija);
- darbs, par kuru piešķirts zinātniskais grāds;
- šī darba kopsavilkums latviešu valodā;
- galvenie darbi, kas publicēti pēc esošā zinātniskā grāda iegūšanas.

Zinātņu kandidāti var pretendēt uz doktora grādu, bet zinātņu doktori uz habilitētā doktora grādu.

Piezīme: pēc "Nolikuma par Zinātnisko grādu piešķiršanu" 5.daļas 5.punkta līdz 1993.gada 1.janvārim Latvijas Republikā personām ar zinātņu kandidāta grādu un zinātņu doktora grādu, kas piešķirti pēc PSRS atestācijas sistēmas, ir attiecīgi Latvijas Republikas doktora un habilitētā doktora tiesības.

Tuvāku informāciju interesentiem sniedz padomes sekretāre I.Bērziņa Latvijas Vēstures institūtā (tel.225948) vai padomes priekšsēdētājs J.Graudonis, tel.: 216769).

Padomes adrese:
226524 PDP Rīgā, Turgeņeva ielā 19,
LZA Latvijas Vēstures institūtā.

Padome sāk pieņemt dokumentus, sākot ar 1992.g.1.martu.

Padomes pr-jis:
J.Graudonis

